

Tekoäly ja juridiikka – AI-Canvas tekoälyn käyttäjille – Maaliskuu 2024

Lähtötilanne

- Mikä on AI-järjestelmän käyttötarkoitus?
- Kuka tai ketkä AI-järjestelmää käyttävät?
- Mitä muita rooleja tilanteeseen liittyy (esim. hyödynnettävän AI-mallin kehittäjä, mallia hyödyntävän järjestelmän toimittaja ja tilaaja ym.)?
 - huomioi mm. arkkitehtuuri ja kouluttaminen
- Millainen tekninen toteutus on suunnitteilla?

Sovellettavan data- ja tech-sääntelyn kartoittaminen

<ul style="list-style-type: none"> - Tuleva EU:n tekoälyasetus (AI Act, seuraa voimaantuloa) 	<ul style="list-style-type: none"> - Onko järjestelmän tekoäly EU:n tekoälyasetusluonnoksessa tarkoitettua tekoälyä? - Mihin riskikategoriaan järjestelmä tulisi kuulumaan?
<ul style="list-style-type: none"> - Tietosuoja-asetus (GDPR) - Muu tietosuojasääntely (kuten työelämän tietosuojalaki) - Automaattista päätöksentekoa koskeva sääntely (GDPR ja julkisella sektorilla hallintolaki ja tiedonhallintalaki) - Toisiolaki (sote-ala) - Liikesalaisuuslaki 	<ul style="list-style-type: none"> - Liittyykö järjestelmän kehittämiseen tai käyttöön henkilötietoja? - Kuka on rekisterinpitäjä, kuka käsittelijä? - Mikä on käsittelyperuste? - Miten rekisteröidyn oikeudet toteutetaan? - Tehdäänkö järjestelmällä luonnollista henkilöä koskevia automatisoituja yksittäispäätöksiä? - Mistä tieto tulee? Voiko sitä käyttää? Tarvitaanko tietolupa?
<ul style="list-style-type: none"> - Soveltuva tietoturvasääntely 	<ul style="list-style-type: none"> - Mitä tietoturvallisuuteen liittyviä riskejä järjestelmään liittyy? - Esim. datan vuotaminen tai myrkyttäminen tai syötteen manipulointi

Muiden lakisääteisten oikeuksien kunnioittaminen

<ul style="list-style-type: none"> - Tekijänoikeuslaki 	<ul style="list-style-type: none"> - Onko sisään tulevaan dataan/koulutusaineistoon liittyvät tekijänoikeudet huomioitu? - Kuka omistaa AI-järjestelmän tuotokset? - Voivatko tuotokset loukata tekijänoikeuden haltijaa? - Mitä oikeuksia ja kenelle syntyy järjestelmää kehitettäessä?
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - Yhdenvertaisuuslaki 	<ul style="list-style-type: none"> - Voiko AI-järjestelmä suunnitellussa käyttötarkoituksessa johtaa välittömään tai välilliseen syrjintään? - Miten on varmistettu, että näin ei tapahdu?
<ul style="list-style-type: none"> - Kuluttajansuojalaki 	<ul style="list-style-type: none"> - Käytetäänkö järjestelmää esim. kuluttajakaupan asiakaspalvelussa? - Miten mahdolliset virhetilanteet käsitellään?
<ul style="list-style-type: none"> - Viranomaisia koskeva hallinto-oikeudellinen sääntely 	<ul style="list-style-type: none"> - Käytetäänkö järjestelmää esim. kansalaisten palvelemiseksi tai osana viranomaisen lakisääteisten velvollisuuksien hoitamista? - Miten ennakkollinen ja jälkikäteinen oikeusturva toteutuvat?
<p>Kun soveltuva sääntely on kartoitettu, pohdi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mitkä velvoitteet kuuluvat aina vastuullesi? - Mistä voit sopia toimittajan kanssa? - Mitä toimittaja tai AI-mallin kehittäjä sitoutuvat ottamaan vastatakseen? - Mistä pitää sopia asiakkaiden tai loppukäyttäjien kanssa? - Mitä eri ongelmatilanteita voit ennakoida ja miten niihin varaudutaan sopimuksessa? - Miten riskienhallinta, monitorointi ja virheiden korjaus on järjestetty ja näihin liittyvät vastuut jaettu? 	
<p>Pohdi vielä, mitä sisäisiä ohjeistuksia tarvitset:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onko tekoälyn käyttöä koskevat ylätason linjaukset selkeät ja dokumentoitu? - Onko tekoälyn käyttöä koskeva riskinhallinta järjestetty asianmukaisesti ja resursoitu riittävästi? - Onko henkilöstö ohjeistettu riittävän käytännönläheisesti? - Onko ohjeissa kiinnitetty huomiota AI-järjestelmän ja ihmisen väliseen vuorovaikutukseen? - Miten esim. käytännössä toteutetaan monitorointi? - Osaako henkilöstö reagoida ja puuttua mahdollisiin virhe- ja ongelmatilanteisiin? - Onko muita tekoälyn käyttöön liittyviä sisäisiä tai ulkoisia viestintätarpeita? 	

Ohjeistus on laadittu AI-järjestelmän käyttöönoton tueksi ja sääntelykokonaisuuden hahmottamiseksi. Esitetty säädösluettelo ei kuitenkaan ole tyhjentävä. AI-järjestelmän käyttöönottoa koskeva oikeudellinen arvio on tehtävä aina tapauskohtaisesti.

Turre Legal Oy:n juristit auttavat organisaatiotanne yksittäisissä tekoälyn liittyvissä kysymyksissä sekä laajemmissa projekteissa. Ota yhteyttä, niin kartoitetaan tarpeesi.